

บทที่ 5

สรุป และเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสงค์จะพิสูจน์สมมุติฐานว่า การมีศาลชำนาญพิเศษ และวิธีพิจารณาพิเศษเกี่ยวกับคดีพาณิชย์จะทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีพาณิชย์ในประเทศไทยมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรมกว่าการพิจารณาพิพากษาคดีพาณิชย์ในศาลสามัญ

ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่าการปฏิรูประบบใดๆต้องเริ่มต้นจากการยอมรับความบกพร่องในระบบที่ประสงค์จะแก้ไขเสียก่อน ตัวอย่างที่น่าสนใจคือประเทศอังกฤษในประเทศอังกฤษ ลอร์ดวูล์ฟ (Lord Woolf) อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์แผนกคดีแพ่ง (Master of the Rolls) ในรายงาน “การเข้าถึงความยุติธรรม” (*Access to Justice*) ที่เสนอต่อประธานศาลฎีกาซึ่งเป็นที่ปรึกษาสูงสุด (The Lord Chancellor) ได้กล่าวถึงระบบความยุติธรรมทางแพ่งของอังกฤษและเวลส์ดังต่อไปนี้

“ข้อบกพร่องที่จำพวเข้าพบในระบบของเราในปัจจุบันคือ ค่าใช้จ่ายในคดีความที่สูง ความล่าช้าในการทำให้อายุคดีลง และความไม่เท่าเทียมกัน กรณีมักจะพบว่ามีความไม่เท่าเทียมระหว่างคู่ความที่มีอำนาจ มีฐานะทางเศรษฐกิจ และคู่ความฝ่ายที่ด้อยกว่าในเรื่องดังกล่าว คดีความมักไม่มีความแน่นอน เป็นการยากที่จะพยากรณ์ว่าค่าใช้จ่ายในคดีความจะมีเท่าใด และคดีความจะใช้เวลาเพียงใด ความไม่รู้ดังกล่าวนำมาซึ่งความกลัว คู่ความมักจะขาดความเข้าใจในกระบวนการพิจารณา กระบวนการพิจารณามีลักษณะเป็นระบบคู่ปรปักษ์เนื่องจากถูกควบคุมโดยคู่ความ ไม่ใช่ศาล และบ่อยครั้งที่คู่ความมักจะสนใจวิธีพิจารณาความ และศาลเองก็มิได้บังคับใช้วิธีพิจารณาความดังกล่าว”

คำกล่าวดังกล่าวน่าจะเป็นความจริงไม่เฉพาะแต่ในประเทศอังกฤษซึ่งถือได้ว่ามีระบบศาลที่ดีที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง แต่เป็นคำวิพากษ์วิจารณ์ที่น่าจะใช้ได้กับระบบวิธีพิจารณาความแพ่งในศาลไทยด้วย

ในการพาณิชย์ระหว่างประเทศ ความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงระบบศาลเพื่อไปสู่วิธีระงับข้อพิพาทอื่น (Alternative Dispute Resolution) มีมาเป็นเวลานานแล้ว ศาสตราจารย์ไคลฟ สมิททอฟฟ์ (Clive Schmitthoff) ผู้ล่วงลับ ได้กล่าวไว้ใน *Export Trade, The Law and*

Practice of International Trade ดำรงอันเป็นที่ยอมรับระดับสากลเกี่ยวกับกฎหมายและหลักปฏิบัติในการค้าระหว่างประเทศ ว่า

“เกือบจะเป็นสังขธรรมที่จะกล่าวว่าอนุญาโตตุลาการดีกว่าศาล การไกล่เกลี่ยดีกว่าอนุญาโตตุลาการ และหากสามารถป้องกันมิให้มีข้อพิพาททางกฎหมาย ก็ย่อมจะดีกว่าการที่ต้องไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้น”

ในประเทศอังกฤษ รายงาน “การเข้าถึงความยุติธรรม” (*Access to Justice*) ของลอร์ดวูลฟ์ (Lord Woolf) นำไปสู่การปฏิรูปที่ทำให้มีระบบการบริหารจัดการคดี (Case Management) โดยผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนมากขึ้น รวมทั้งการใช้วิธีระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution) เข้ามาช่วยดำเนินการ

สำหรับประเทศไทย ความพยายามในการปฏิรูประบบวิธีพิจารณาคดีพาณิชย์โดยการจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษเริ่มจากการก่อตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๕ ความคิดเริ่มแรกของการจัดตั้งศาลดังกล่าวเป็นการเตรียมการสำหรับประเทศไทยให้เข้าเป็นภาคีองค์การการค้าโลก (World Trade Organization) ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในระดับมาตรฐานที่กำหนดโดยความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลดังกล่าว นอกจากจะให้ศาลที่จัดตั้งขึ้นมีเขตอำนาจเกี่ยวกับคดีทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว ยังให้มีเขตอำนาจในคดีพิพาทเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศด้วย ดังนั้น ปัญหาความยุ่งยากของการแยกคดีแพ่งและพาณิชย์ออกจากกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่สร้างความยุ่งยากทุกครั้งในความพยายามแยกกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะกลายเป็นเรื่องง่ายในบัดดลเพราะในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว นอกจากจะมีการแยกคดีพาณิชย์ออกจากคดีแพ่งแล้ว ยังแยกคดีพาณิชย์ระหว่างประเทศออกจากคดีพาณิชย์ภายในอีกด้วย กล่าวคือหากเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ (International Trade Dispute) ศาลที่มีเขตอำนาจแต่ผู้เดียวคือศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ หากเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับการค้าหรือพาณิชย์ภายใน (Domestic Trade Dispute) ก็เป็นเขตอำนาจศาลอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

การวิจัยเริ่มจากการวิเคราะห์แนวความคิดการระงับข้อพิพาททางเลือกใหม่ (Alternative Dispute Resolution) ที่จะนำมาใช้กับ “ศาลพาณิชย์” และ “วิธีพิจารณาคดีพาณิชย์” อย่างไร ทำไมวงการการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศจึงมักใ้ชอบอนุญาโตตุลาการ

มากกว่าศาล ศาลพาณิชย์ตามข้อสมมุติฐานสามารถนำวิธีพิจารณาหรือรูปแบบการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการมาใช้ในวิธีพิจารณาคดีพาณิชย์ได้แค่ไหน เพียงใด อาทิเช่น วิธีการที่ง่ายและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการส่งคำคู่ความและเอกสารในคดี การให้มีการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินคดี (Pre-trial conference) แทนการชี้สองสถานเดิม การสืบพยานหลักฐานที่ใช้เอกสารมากขึ้นและพยานบุคคลน้อยลง การยื่นบันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยาน (Written Statement) การไม่ต้องแปลเอกสารภาษาอังกฤษ การใช้วิธีการสืบพยานโดยการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) และการยอมรับและบังคับในลักษณะถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ หรือต่างตอบแทน (Reciprocal Treatment) ของคำพิพากษาคดีพาณิชย์ระหว่างประเทศภาคี ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่าศาลพาณิชย์สามารถเรียนรู้และเลียนแบบวิธีพิจารณาที่เป็นประโยชน์จากระบบอนุญาโตตุลาการซึ่งมีลักษณะเป็นความยุติธรรมแบบเอกชน (Privatization of Civil Justice) ได้เป็นอย่างดี

ระยะเวลาเกือบสิบปีของการบังคับใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๕ ผ่านไปได้เกิดมีความพยายามครั้งใหม่ในการปฏิรูปเขตอำนาจของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศให้มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพาณิชย์ทั้งปวงโดยมิได้ครอบคลุมเฉพาะการค้าระหว่างประเทศเช่นเดิม ความพยายามดังกล่าวปรากฏในร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์ พ.ศ.

ร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวจัดทำโดยคณะอนุกรรมการดำเนินการแยกคดีพาณิชย์ออกจากคดีแพ่งซึ่งมีศาสตราจารย์จรัญ ภักดีธนากุล เป็นประธาน ตามกรอบของคณะกรรมการนโยบายแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนากฎหมายที่มี นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน โดยมีการจัดการประชุม สัมมนาทางวิชาการ และรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน แล้วจัดทำร่างกฎหมายฉบับนี้เป็นขั้นตอน โดยการแยกระบบการพิจารณาคดีก่อน แล้วนำไปสู่การแยกระบบกฎหมาย พาณิชย์ออกจากกฎหมายแพ่ง ซึ่งระหว่างการยกร่างกฎหมายฉบับนี้ คณะอนุกรรมการฯ ได้ดำเนินการสัมมนารับฟังความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ อัยการ ทนายความ อาจารย์มหาวิทยาลัย และนักกฎหมายภาคเอกชน ทั้งสมาคมธนาคาร สมาอุตสาหกรรม และสภาหอการค้าไทย ระหว่างเดือนมีนาคม 2548 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2548 ที่กรุงเทพมหานคร 3 ครั้ง จังหวัดภูเก็ต 1 ครั้ง และเชียงใหม่ 1 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 5 ครั้ง

สาระสำคัญของร่างกฎหมาย

สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์ และวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์ พ.ศ. ได้ดังนี้

1. เป็นกฎหมายในการปรับโครงสร้างศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง โดยการเพิ่มเขตอำนาจศาลเกี่ยวกับคดี (Subject-matter jurisdiction) ของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ให้ครอบคลุมคดีพาณิชย์ในประเทศ ทั้งหมดนอกเหนือจากคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศที่มีอยู่เดิม และลดเขตอำนาจศาลแพ่ง ศาลจังหวัด และศาลแขวงทั่วประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวกับคดีพาณิชย์ตามที่ร่างกฎหมายกำหนด ทั้งที่เป็นธุรกรรมในประเทศและระหว่างประเทศ โดยยกเลิกพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

2. เป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระทั้งส่วนที่เป็นวิธีสบัญญัติและสารบัญญัติรวมอยู่ในฉบับเดียวกัน

3. เนื้อหาสาระกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสบัญญัตินั้นมีบทบัญญัติที่แก้ไขหลักกฎหมายที่มีอยู่เดิมในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และนำมาบัญญัติไว้ในร่างกฎหมายนี้ บางส่วนเป็นการนำหลักเกณฑ์ที่มีอยู่เดิมมาบัญญัติไว้โดยเฉพาะกฎหมายวิธีสบัญญัติ รวมทั้งหลักการบางประการที่ไม่ปรากฏมาก่อน

4. มีการยกเลิกพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 ซึ่งมีผลเป็นการยกเลิกศาลที่มีอยู่เดิมและจัดตั้งศาลขึ้นใหม่ คือ ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์กลางขึ้นโดยมีฐานะเป็นศาลชั้นต้น รวมทั้งอาจมีการตั้งศาลศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์ภาคได้ โดยออกเป็นพระราชบัญญัติ

5. ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์กลางมีเขตอำนาจเกี่ยวกับคดี (Subject-matter jurisdiction) ทั้งคดีแพ่งละคดีอาญาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งในส่วนของคดีทรัพย์สินทางปัญญา คดีเกี่ยวกับธุรกรรมทางพาณิชย์ในประเทศ และคดีเกี่ยวกับธุรกรรมทางพาณิชย์ระหว่างประเทศ โดยระหว่างที่ยังไม่มีศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์ภาค ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์กลางจะมีเขตอำนาจครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

6. การพิจารณาคดีดำเนินการโดยองค์คณะผู้พิพากษาในศาล จำนวน 2 คน และมีระบบผู้พิพากษาสมทบ โดยอธิบดีผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาว่าคดีใดควรใช้ผู้พิพากษาสมทบ

หรือไม่ โดยพิจารณาเห็นว่าคดีนั้นมีความจำเป็นต้องมีผู้พิพากษาสมทบ หรือรู้ความร้องขอโดยแสดงเหตุจำเป็นก่อนวันชี้สองสถานหรือวันสืบพยานนัดแรก

7. มีระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี และให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนพิจารณาคดีทุกคดี

8. วิธีการพิจารณาคดีใช้กระบวนการพิจารณาคดีแบบต่อเนื่องมีการกำหนดระยะเวลาการพิจารณาคดีในศาลไม่เกิน 1 ปี ทั้งศาลชั้นต้นและศาลฎีกา

9. การอุทธรณ์ให้คู่ความอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา ให้ศาลฎีกาเป็นผู้พิจารณาการรับคดีกรณีที่มีการรับรองฎีกาปัญหาข้อเท็จจริง

10. มีบทบัญญัติการบังคับคดีทรัพย์สินทางปัญญาเป็นการเฉพาะ

11. มีบทบัญญัติคุ้มครองชั่วคราวทั้งก่อนฟ้องคดีและเมื่อฟ้องคดีแล้ว

12. การบังคับคดีต้องทำภายใน 5 ปี

13. มีบทบัญญัติการรองรับบังคับคดีตามคำพิพากษาต่างประเทศ

14. ค่าธรรมเนียมศาลคิดตามชั้นบันใด แต่ไม่เกิน 250,000 บาท

ร่างกฎหมายแบ่งออกเป็น 7 หมวด และบทเฉพาะกาล รวมทั้งสิ้น 110 มาตรา

สรุปข้อดีและข้อเสียของร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์ พ.ศ. ...

ประเด็น	ข้อดี	ข้อเสีย	ข้อเสนอแนะ
1. การจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์กลาง โดยมีเขตอำนาจครอบคลุมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	● ประหยัดงบประมาณเนื่องจากไม่ต้องการตั้งศาลแห่งใหม่ แต่ปรับโครงสร้างจากศาลที่มีอยู่แล้ว ● มีศาลที่มีความชำนาญเป็นการเฉพาะทางคดีพาณิชย์ ● การมีศาลพาณิชย์เป็นการเฉพาะจะทำให้มีแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นเอกภาพ	● ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อศาล ● ในเวลาที่ยังไม่มีศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์ภาค ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์กลางอาจไม่สามารถรองรับปริมาณคดีที่เกิดขึ้น ● การรวมคดีพาณิชย์กับทรัพย์สิน	● จัดตั้งศาลพาณิชย์และทรัพย์สินทางปัญญากลาง และศาลพาณิชย์และทรัพย์สินทางปัญญาภาคอีก ๙ ภาค รวม ๑๐ ศาลทั่วราชอาณาจักร

	● เป็นการสร้างความพร้อมเบื้องต้นในการนำไปสู่การแยกกฎหมายพาณิชย์ออกจากกฎหมายแพ่งต่อไป	ทางปัญญายู่ในศาลเดียวกันเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกัน และทำให้มีปริมาณคดีมากเกินไป	
2. เขตอำนาจศาลที่เกี่ยวกับคดีพาณิชย์	● แยกคดีพาณิชย์ออกจากคดีอื่นเพื่อให้มีวิธีพิจารณาคดีเป็นการเฉพาะ	● บทบัญญัติเรื่องเขตอำนาจมีความยุ่งยากซับซ้อน สร้างความสับสนกับคู่ความในการฟ้องร้องศาล (มาตรา 22) และอาจมีการฟ้องผิดศาลเป็นจำนวนมาก ● เขตอำนาจศาลส่วนใหญ่เป็นเรื่องพาณิชย์อาจทำให้ไม่เหมาะสมที่จะไปรวมกันกับคดีทรัพย์สินทางปัญญาในศาลเดียวกัน	● จัดตั้งศาลพาณิชย์และทรัพย์สินทางปัญญากลางและศาลพาณิชย์และทรัพย์สินทางปัญญาภาคอีก ๕ ภาค รวม ๑๐ ศาลทั่วราชอาณาจักร
3. ระบบผู้พิพากษา	● มีผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เฉพาะด้าน	● ผู้พิพากษาสมทบอาจมีเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนในคดี ● ระบบโยกย้ายผู้พิพากษาปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยในการสร้างผู้พิพากษาที่เชี่ยวชาญได้ ● การใช้ผู้พิพากษาสมทบในคดีใดเป็นดุลพินิจของผู้บริหารเพียงคนเดียว	● การแต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษาในศาลควรเอื้ออำนวยต่อการทำงานอย่างต่อเนื่อง

4. การไต่ถามข้อพิพาท	● การมีระบบสนับสนุนการไต่ถามข้อพิพาทตั้งแต่ก่อนฟ้องคดีระหว่างการพิจารณาคดีจนถึงหลังศาลมีคำพิพากษาแล้วทำให้คดีเสร็จไปโดยรวดเร็วและประหยัด	● การใช้ระบบบังคับไต่ถามข้อพิพาทกับทุกคดีอาจทำให้คดีที่ไม่เหมาะสมต้องเสียเวลามากขึ้น ● จำนวนบุคลากรที่มีในศาลอาจไม่สามารถรองรับระบบไต่ถามข้อพิพาทในทุกๆ ขั้นตอนตั้งแต่ก่อนฟ้องคดีและหลังจากศาลมีคำพิพากษาแล้ว	● ควรพิจารณาผู้อื่นทำหน้าที่ไต่ถามข้อพิพาทนอกเหนือจากผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบด้วย
5. การพิจารณาคดี	● มีการกำหนดกรอบระยะเวลาการพิจารณาคดีไว้ 1 ปี ● มีการพิจารณาคดีแบบต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ในการรับฟังพยานหลักฐานและตัดสินคดี	● ปัญหาปริมาณคดีที่มากอาจทำให้ศาลพิจารณาคดีไม่แล้วเสร็จตามกรอบเวลาในกฎหมายและมีการขยายเวลาระยะเวลาออกไปทำให้ขาดความเชื่อถือ	● ควรมีการบริหารจัดการคดีโดยการแยกประเภทคดีตามความยากง่าย และจัดสรรเวลาให้คดีแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม
6. อุทธรณ์	● การอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาที่มีการจัดตั้งแผนกคดีพาณิชย์โดยตรงทำให้คดีได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาที่มีความเชี่ยวชาญ ● คดีเสร็จได้รวดเร็วขึ้น	● การอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาโดยตรงยังเพิ่มปัญหาปริมาณคดีที่ค้างค้างในศาลฎีกา ● ทำให้ขาดการพัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะด้านของผู้พิพากษาอย่างต่อเนื่อง	● กำหนดให้อุทธรณ์เฉพาะข้อกฎหมาย ยกเว้นคดีที่ได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา ● อาจใช้ระบบสองศาล โดยอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ชั้นอุทธรณ์พิเศษ ยกเว้นบางคดีที่เป็น

			ข้อกฎหมายที่ได้รับ อนุญาตจากศาลฎีกา
7. การบังคับคดี และการบังคับคำ พิพากษา ต่างประเทศ	• มีอายุความบังคับคดีที่สั้นลงเหลือเพียง 5 ปี จะทำให้ทรัพย์สินได้หมุนเวียนทำประโยชน์เชิงเศรษฐกิจเร็วขึ้น • มีการรองรับการบังคับคดีตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ โดยใช้หลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติจะช่วยสร้างการยอมรับและจงใจการลงทุนจากต่างประเทศ	• การยอมรับบังคับคดีตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศอาจเป็นการยอมรับหลักกฎหมายที่แตกต่างกัน เช่น ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ อาจทำให้นักธุรกิจไทยเสียเปรียบ	• ควรรอศึกษาผลการบังคับคำพิพากษาศาลต่างประเทศให้ลึกซึ้งกว่าที่เป็นอยู่

ผู้ทำวิทยานิพนธ์เห็นว่าการปฏิรูประบบการบริหารความยุติธรรมจำเป็นต้องมีอยู่อย่างต่อเนื่อง การสร้างศาลชำนาญพิเศษเป็นสิ่งที่ถูกต้องและสมควร อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศเป็นศาลทรัพย์สินทางปัญญาและพาณิชย์เป็นสิ่งที่ต้องวิเคราะห์และใคร่ครวญในรายละเอียด เบื้องแรก คดีพาณิชย์ย่อมมีความสำคัญและปริมาณมากกว่าคดีทรัพย์สินทางปัญญา ความจริงแล้วคดีพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญามีไม่น้อยถือว่าเป็นคดีพาณิชย์ เช่น ข้อพิพาทจากสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่างๆ การเรียกซื้อศาลว่าศาลพาณิชย์โดยให้มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาจึงอาจเหมาะสมกว่า นอกจากนั้น จำนวนและสถานที่ตั้งของศาลก็มีผลโดยตรงต่อการบริการความยุติธรรมทางพาณิชย์แก่ประชาชน เนื่องจากปัจจุบันการพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทเกี่ยวกับคดีพาณิชย์อาจกระทำได้ในศาลทั่วราชอาณาจักร การให้จำกัดเขตอำนาจศาลอยู่เพียงศาลเดียวในกรุงเทพมหานครจึงอาจเป็นการกระทบถึงความยุติธรรมของประชาชนในเขตนอกกรุงเทพและปริมณฑล หากความคิดที่จะให้มีศาลพาณิชย์ในชั้นแรกครบทุกภาค โดยมีศาลพาณิชย์กลางและศาลพาณิชย์ภาครวมสิบศาล ก็จะทำให้การกระจายความยุติธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังได้วิเคราะห์ว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้พิพากษาสมทบในทุกคดี จึงให้อำนาจผู้ความที่จะตกลงเลือกให้ผู้พิพากษาสมทบ หรือให้ศาลเป็นผู้กำหนดตามความจำเป็นแห่งคดี นอกจากนั้น

วิชาชีพกฎหมายต้องเตรียมทนายความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เช่น มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายพิเศษที่ลึกซึ้งและความรู้ภาษาอังกฤษกฎหมาย เป็นต้น ค่าตอบแทนทนายความก็ต้องเหมาะสมกับความรู้ความชำนาญพิเศษแห่งวิชาชีพ เพื่อให้ศาลพาณิชย์เป็นศาลชำนาญพิเศษที่มีวิธีพิจารณาซึ่งมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรมมากกว่าการพิจารณาพิพากษาคดีพาณิชย์ในศาลยุติธรรมอื่น